

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Vierde Waterhuishoudingsplan Gelderland (2009 – 2015)

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

27 maart 2009 / rapportnummer 2137-32

1. INLEIDING EN LEESWIJZER

In 2009 worden alle waterplannen van het rijk, provincies, waterschappen en gemeenten (gedeeltelijk) herzien. De waterplannen geven onder andere invulling aan het waterbeleid op Europees en rijksniveau, zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). De Provincie Gelderland stelt een nieuw Water(huishoudings)plan vast voor de periode 2009-2015. Ter ondersteuning van de besluitvorming wordt de plan-m.e.r.-procedure gevolgd.¹ Doordat er meerdere m.e.r.-procedures voor waterplannen gelijktijdig lopen adviseert de Commissie gelijktijdig in zes m.e.r.-procedures.² De onderlinge vergelijking van de verschillende Milieueffectrapporten is voor de Commissie aanleiding om een aantal generieke conclusies en aanbevelingen in het advies op te nemen. Deze aanbevelingen hebben betrekking op de komende generatie waterplannen in het algemeen.

Leeswijzer

- In *hoofdstuk 2* is het oordeel over het MER voor het Waterplan Gelderland kort samengevat. De Commissie beperkt zich daarbij grotendeels tot toetsing aan de wettelijke vereisten.
- In *hoofdstuk 3* geeft de Commissie een toelichting op het oordeel over het MER en doet zij aanbevelingen voor het vervolg, specifiek gericht op het Waterplan Gelderland.
- *Hoofdstuk 4* bevat de bovengenoemde algemene beschouwing en aanbevelingen voor de toekomstige generatie waterplannen.

2. OORDEEL OVER HET MER

De Commissie is van mening dat de **essentiële informatie voor besluitvorming in het MER aanwezig** is. Het MER is zeer compact en richt zich vooral op de mogelijk m.e.r.-(beoordelings)plichtige thema's waarvoor beleidswijzigingen in het ontwerp-Waterplan zijn voorzien. Het MER geeft per thema inzicht in het beleid en de bijbehorende doelstellingen, waarbij expliciet rekening is gehouden met Natura 2000-gebieden.

In het MER is geen vergelijking van alternatieven opgenomen. De milieueffecten van de voorgenomen beleidswijzigingen zijn op een globaal niveau beschreven, waarmee eerder gemaakte keuzes worden onderbouwd. Het MER maakt duidelijk dat de milieueffecten van het Waterplan beperkt zullen zijn, omdat de beleidswijzigingen ten opzichte van het vigerende waterhuishoudingsplan ook zeer beperkt zijn³. De werkelijke effecten van de maatregelen die uit het beschreven beleid voortkomen zijn afhankelijk van de nadere uit-

---

¹ Zie bijlage 1 voor een overzicht van procedurele gegevens, betrokken documenten en de samenstelling van de Commissie. In bijlage 2 is een overzicht van ontvangen zienswijzen en adviezen opgenomen.

² Het gaat om plan-m.e.r.-procedures ten behoeve van de volgende waterplannen:

- Waterhuishoudingsplan en waterbeheerplan Fryslân
- Provinciaal Waterplan en drie waterbeheerplannen Noord-Brabant
- Waterbeheerplan Waterschap Veluwe
- Provinciaal Waterplan en vier waterbeheerplannen Zuid-Holland
- Provinciaal Waterplan Gelderland
- Provinciaal Waterplan en twee waterbeheerplannen Limburg

³ Het nieuwe Waterplan (WHP4) is vooral een actualisatie van het vorige Waterhuishoudingsplan (WHP3). In dat plan waren de hoofdlijnen van het beleid al bepaald en werd al rekening gehouden met de KRW, NBW en Natura 2000. De actualisatie van het WHP leidt slechts tot beperkte beleidswijzigingen, namelijk implementatie van de KRW en vaststelling van het kader voor grondwateronttrekkingen.

werking. Het MER lijkt geen rol te spelen bij keuzes die in het Waterplan worden gemaakt. Het MER heeft daardoor weinig toegevoegde waarde voor de besluitvorming over het Waterplan.

3. TOELICHTING OP HET OORDEEL EN AANBEVELINGEN VOOR HET VERVOLG

3.1 Gevolgen voor natuur

In het MER wordt geconcludeerd dat het Waterplan vooral positieve gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden en dat in het Waterplan geen concrete projecten of handelingen worden geïnitieerd met mogelijk significante negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Omdat het Waterplan ruimte laat voor uitbreiding van het huidige niveau van grondwateronttrekkingen kunnen significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden als gevolg van voorgenomen activiteiten in het waterplan echter niet op voorhand uitgesloten worden. De Commissie is van oordeel dat het MER om deze reden strikt genomen een passende beoordeling had moeten bevatten. Op basis van de informatie in het MER acht de Commissie het echter aannemelijk dat het Waterplan voldoende waarborg biedt om bij vergunningverlening significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden te voorkomen.

De provincie Gelderland kent een viertal Natura 2000-gebieden die de status “sense of urgency” met betrekking tot watercondities hebben gekregen.⁴ Voor deze gebieden dienen de waterkwaliteit en waterkwantiteit uiterlijk in 2015, dat wil zeggen binnen de planperiode van het Waterplan, zodanig te verbeteren dat de “sense of urgency” opgeheven kan worden. Het MER geeft aan dat maatregelen zullen worden opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen, waterbeheerplannen en beheerplannen Natura 2000, maar toont niet aan dat daarmee de watercondities tijdig op orde zullen zijn. Niet uit te sluiten is dat gemaakte keuzes in het kader van het Waterplan in de planperiode (2010-2015) aanvulling behoeven c.q. heroverwogen moeten worden.

■ De Commissie adviseert om in het definitieve Waterplan zoveel mogelijk te anticiperen op de Beheerplannen Natura 2000 en op maatregelen die (mogelijk) nodig zijn om te voldoen aan de watercondities voor “sense of urgency gebieden”.

3.2 Overige aspecten

Beoordeling doelbereik KRW

In een aparte bijlage bij het Waterplan wordt inzicht gegeven in de status, toestand en waterkwaliteitsdoelen (Goed Ecologisch Potentieel) van de KRW-waterlichamen in Gelderland. Daarbij plaatst de Commissie de volgende kanttekeningen:

- De verwachte kwaliteit in 2015 is in veel gevallen niet of nauwelijks hoger (in sommige gevallen zelfs lager) dan de inschatting van de huidige situatie. Dat impliceert dat maatregelen in de waterplannen niet of nauwelijks een bijdrage leveren aan het behalen van de KRW-doelstellingen.

---

⁴ Dit zijn de Natura 2000-gebieden waarvan de milieuomstandigheden op het gebied van water (grondwater en/of oppervlaktewater, kwantiteit en/of kwaliteit) snel moeten worden aangepakt, omdat de instandhoudingsdoelstellingen voor een of meerdere habitats of soorten dermate bedreigd worden dat geveesd wordt voor het voortbestaan van het habitat of de soort.

- De onderbouwing van de fasering van maatregelen is in veel gevallen erg algemeen.
- De Commissie adviseert om in het vervolgproces (het definitieve waterplan), rekening houdend met de eisen van de KRW, specifiek in te gaan op het doelbereik van maatregelen en de eventuele fasering van maatregelen nader te motiveren.⁵

Samenhang met de ondergrond

In het plan-MER wordt geen relatie gelegd tussen het waterbeheer en het ruimtegebruik van de ondergrond (bijvoorbeeld mogelijkheden voor Koude Warmte Opslag). Aangezien het grondwater onderdeel uitmaakt van het integrale watersysteem is afstemming tussen het waterbeheer en het gebruik van de ondergrond van belang.⁶

- De Commissie adviseert de (keuzes in de) definitieve waterplannen zoveel mogelijk af te stemmen met keuzes ten aanzien van de ondergrond.

4. ALGEMENE BESCHOUWING M.E.R. VOOR TOEKOMSTIGE WATERPLANNEN

4.1 Waterplannen en het omgevingsbeleid

Het waterbeleid bevindt zich in een overgangsfase van sectorale plannen naar water als integraal onderdeel van omgevingsplannen. Met de inwerkingtreding van de (nieuwe) Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Waterwet krijgen provinciale waterplannen de status van structuurvisie. De waterplannen geven richting aan het “blauw-groene netwerk”, en leveren daarmee - als basislaag in het planningsconcept van de lagenbenadering - de onderlegger voor de provinciale structuurvisies c.q. omgevingsplannen. Dit houdt in dat de waterplannen onderdeel gaan uitmaken van een integrale benadering, waarbij de verschillende aspecten van het waterbeheer nadrukkelijk afgestemd worden met andere beleidsvelden. In de meeste gevallen gaan de huidige (provinciale) waterplannen nog vooral uit van wateropgaven voor de planperiode, die via gebiedsprocessen zijn uitgewerkt (zie § 4.2).

Voor de volgende generatie waterplannen (al of niet als onderdeel van het omgevingsplan) zal een visie op het waterbeleid- en beheer voor de lange termijn van belang zijn, aangezien:

1. de belangrijkste kaders voor het (regionale) waterbeheer (KRW, NBW, Nationaal Waterplan, Natura 2000) ook uit gaan van een lange termijn perspectief;⁷
2. ontwikkelingen als klimaatverandering en duurzame ontwikkeling op lange termijn steeds meer bepalend worden voor het waterbeheer.

De volgende beleidscyclus zou derhalve moeten beginnen met het ontwikkelen van een strategische langetermijnvisie vanuit het waterbeleid als onderdeel

⁵ In andere dossiers (Luchtkwaliteitsrichtlijn, Habitatrichtlijn) is gebleken dat met name motiveringseisen en onderzoeksverplichtingen de rechter aanleiding geven tot vernietiging van besluiten en niet zozeer de inhoud van het besluit zelf.

⁶ Uit verschillende zienswijzen blijkt dat er behoefte is aan deze afstemming. Zie onder andere zienswijze 10 van Vitens, die stelt: “toenemende drukte in de ondergrond vergt ordening”.

⁷ De komende jaren zullen het rijk en regionale partijen voor de rijkswateren en direct daaraan gerelateerde regionale wateren ook al werken aan langetermijn visievorming in het kader van het Deltaprogramma en de EU-richtlijn overstromingsrisico's.

van het omgevingsbeleid. Daarvoor is onder andere visievorming op stroomgebiedniveau nodig, door de rijksoverheid en door provincies in samenwerking met de waterschappen en gemeenten.⁸ De langetermijnvisie zal tot stand moeten komen op basis van een brede afweging van belangen en doelstellingen, waaronder (inter)nationale en provinciale waterdoelstellingen. De belangenafweging maakt de interactie (kansen en knelpunten) tussen waterbeheer en andere beleidsvelden⁹ zichtbaar. De langetermijnvisie vormt het kader voor de (thematische) gebiedsprocessen en de volgende generatie(s) waterplannen, zo mogelijk als integraal onderdeel van de omgevingsplannen.¹⁰

4.2 Gebiedsprocessen, waterplannen en m.e.r.

Voor de huidige generatie waterplannen is de m.e.r.-procedure gestart, nadat in de gebiedsprocessen¹¹ al een belangenafweging (vaststelling van doelen en maatregelpakketten) had plaatsgevonden. Het “participatieve gebiedsproces” is een succesvolle methode gebleken om “bottom up” voor een aantal thema’s een afweging van de verschillende belangen en (bestuurlijk) draagvlak voor maatregelen te verkrijgen. Het milieubelang heeft daarin een belangrijke plek gehad: aanleiding en doel van de plannen zijn voor een belangrijk deel al georiënteerd op het oplossen of voorkómen van milieuproblemen (tegengaan overstroming, wateroverlast, watertekort, verdroging natuurgebieden e.d.).

In het MER voor de waterplannen is als gevolg van het doorlopen proces weinig ruimte overgebleven voor (integrale) visievorming en alternatievenontwikkeling en –afweging.¹² Het MER beperkt zich in hoofdzaak tot de milieubeoordeling van het resultaat van de gebiedsprocessen. De rol die het milieubelang heeft gespeeld in de keuzes voor (fasering van) maatregelen is niet transparant gemaakt¹³. Bovendien heeft het MER weinig samenhang aangebracht tussen de verschillende aspecten van het waterbeheer en andere beleidsvelden, inclusief mogelijke synergie dan wel ongewenste afwenteling daartussen. Dit was voor een breder inzicht in de milieugevolgen wenselijk geweest, omdat de gebiedsprocessen over het algemeen thematisch van opzet waren.

De Commissie merkt op dat de in een aantal provincies gehanteerde werkwijze van gezamenlijke planvorming wel geleid heeft tot een (procesmatige) meerwaarde. Met name het gezamenlijk ontwikkelen van maatregelen, het in onderling overleg maken van keuzes en stellen van prioriteiten in de gebiedsprocessen is als waardevol ervaren. Daarmee is tevens een basis gelegd voor het opstellen van de eerder genoemde strategische langetermijnvisie. Door in de toekomst in de gebiedsprocessen de opstelling van het MER te laten “mee-lopen” kunnen de gemaakte keuzes in relatie tot het milieubelang expliciet aandacht krijgen. Het MER kan dan, naast de milieubeoordeling van het plan,

---

⁸ Een gezamenlijke aanpak van provincies en waterschappen bij het opstellen van de waterplannen - zoals bij de huidige plannen voor Fryslân, Brabant, Zuid-Holland en Limburg - is daarvoor een goede basis. In een aantal gevallen bevatten de provinciale waterplannen al een aanzet voor een langetermijnvisie, vooral ingegeven vanuit de KRW.

⁹ Zoals natuur, landbouw, wonen, werken, infrastructuur, recreatie.

¹⁰ Vanwege het kaderstellende karakter voor gebiedsprocessen dient deze visie uiterlijk in 2012 gereed te zijn. De gebiedsprocessen volgen in 2013, ontwerpplannen in 2014 en inspraak en definitieve plannen in 2015.

¹¹ Dat geldt in ieder geval voor de maatregelen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). In de meeste gevallen hadden de waterschappen en gemeenten het voortouw in het KRW-gebiedsproces, met de provincies in een meer adviserende rol. In enkele regio’s hebben ook belangenorganisaties deelgenomen, zoals LTO en natuur- en milieuorganisaties.

¹² Daarbij kan ook mee spelen dat de waterplannen op verschillende bestuursniveaus gelijktijdig moesten worden opgesteld.

¹³ In de gebiedsprocessen zijn bijvoorbeeld al mogelijke maatregelen afgefallen op grond van significante schade aan bepaalde functies of een te gering positief effect.

ook inzicht geven in de overwegingen en alternatieven die tijdens het keuze-proces een rol hebben gespeeld (zie § 4.3).

4.3 M.e.r. voor toekomstige waterplannen

De Commissie verwacht dat m.e.r. kan helpen in het toekomstige planproces. Niet alleen voor de toetsing van het beleid achteraf, maar vooral ook in het proces van integrale planvorming. Volgens de Commissie kan m.e.r.¹⁴ vooral belangrijke meerwaarde hebben voor provinciale (water)plannen, omdat daarin keuzes worden gemaakt met mogelijk belangrijke milieugevolgen.

De genoemde langetermijnvisie bepaalt de opgaven¹⁵ en bandbreedte voor de gebiedsprocessen en de waterplannen/omgevingsplannen.¹⁶ In de gebiedsprocessen kunnen alternatieve maatregelpakketten met een verschillende focus (bijvoorbeeld vanuit natuur, klimaatbestendigheid) of fasering met elkaar worden vergeleken. M.e.r. kan in dit stadium worden ingezet om objectieve informatie te verzamelen (en te presenteren) over de milieueffecten en het doelbereik van de alternatieven in onderlinge samenhang. Inspraak en advies in dit stadium kan helpen om vroegtijdig inzicht te krijgen in de consequenties van en het draagvlak voor bepaalde keuzes. De keuzes uit de gebiedsprocessen worden in de waterplannen of omgevingsplannen verankerd. In het bijbehorende MER moeten deze keuzes worden onderbouwd vanuit het milieubelang. Voor (pakketten van) maatregelen waarvan de milieueffecten niet op voorhand duidelijk zijn kan het MER fungeren als een gevoeligheidsanalyse met het oog op de nadere uitwerking van maatregelen. Het MER geeft informatie over de kansen en risico's waarmee bij de verdere uitwerking rekening moet worden gehouden. Het MER geeft behalve inzicht in de milieueffecten ook inzicht in het doelbereik op de KRW-doelstellingen en watercondities voor de Natura 2000-doelen. Daarmee kan worden gesignaleerd welke knelpunten er zijn en welke (generieke) maatregelen nodig zijn. Eventuele fasering of verlaging van de doelstellingen kan op basis hiervan worden onderbouwd.

Ook al tijdens de ontwikkeling van de langetermijnvisie kan een m.e.r.-aanpak helpen bij de belangenafweging en bestuurlijke keuzes. Deze kan gebruikt worden om systematisch en objectief informatie te verzamelen en daarmee de gevolgen van te maken keuzes en de consequenties daarvan voor het vervolgproces vroegtijdig inzichtelijk te maken.

---

¹⁴ M.e.r. kan daarbij ook ingericht worden als duurzame ontwikkelingsbeoordeling. Bijvoorbeeld door het toepassen van het afwegingskader dat hiervoor ontwikkeld is in de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling (NSDO). De beoordeling beoogt voor elk van de cellen van de zogenaamde 3x3-matrix informatie te leveren: "People, Planet, Profit" en "Hier en nu, later en elders". In een aantal m.e.r.-procedures voor waterplannen is al een beoordelingskader gehanteerd dat gebaseerd is op de principes van duurzame ontwikkeling.

¹⁵ De referentie voor opgaven voor de waterplannen zou een "integrale watersysteemrapportage" moeten zijn, vergelijkbaar met de bestaande KRW-karakteriseringsrapportage en regionale watersysteemrapportages.

¹⁶ In de gebiedsprocessen zou het dan niet alleen moeten gaan om de opgaven vanuit de KRW, maar ook om bijvoorbeeld waterkwantiteitsopgaven (wateroverschotten, waterberging, watertekort), de waterbodempogave, de (grond)watergerelateerde opgave voor natuur (Natura 2000, EHS), de belevingswaarde en gezondheidsaspecten.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de provincie Gelderland

Besluit: Vaststelling Provinciaal Waterplan 2009-2015

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: mogelijke categorieën zijn C9, C15.1, D9, D15.2

Activiteit: De provincie Gelderland stelt een nieuw Provinciaal Waterplan op. In het plan wordt onder meer invulling gegeven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en wordt het beleid voor het oppervlaktewater (kwaliteit en kwantiteit), grondwater (kwantiteit) en veiligheid van waterkeringen bepaald.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Ontwerp Waterplan Gelderland 2010-2015, provincie Gelderland, 9 december 2008;
- Waterplan Gelderland, bijlagenrapport, 28 november 2008:
  - Milieueffectrapport voor plannen (planMER);
  - KRW-oppervlaktewaterlichamen

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in De Gelderlander van 2 juli 2008

advies aanvraag: 10 juli 2008

advies reikwijdte en detailniveau: 11 september 2008

kennisgeving MER: 5 januari 2009

aanvraag toetsingsadvies: 19 december 2008

ter inzage legging MER: 5 januari t/m 16 februari 2009

toetsingsadvies uitgebracht: 27 maart 2009

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. L. Bijlmakers
dr.ir. G. Blom (voorzitter)
drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)
ir. K.A.A. van der Spek
ir. Th.G.J. Witjes

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Rijkswaterstaat Zuid-Holland, Rotterdam
2. Gemeente Arnhem, Arnhem
3. VEMW, Woerden
4. Natuurmonumenten, 's Graveland
5. Stichting Natuur in de Graafschap, Lochem
6. Waterschap Veluwe, Arnhem
7. Gelderse Milieufederatie, Arnhem
8. Duo Advies, Amersfoort
9. Stichting tot behoud van de Veluwe Sprengen en Beken, Vorchten
10. Vitens, Arnhem
11. Gemeente Nijmegen, Nijmegen
12. Nederlandse Melkveehouders Vakbond, Ingen
13. Werkgroep Milieubeheer Groesbeek, Groesbeek
14. Maatschap Kersjens JHO en HHA en GJ Kersjens-Huetink, Ruurlo
15. W. Tenkink
16. A.B. Bevers-Eppink, Ratum
17. G.J. Huetink, Bronckhorst
18. Gelderse Landschap & Gelderse Kasteelen, Arnhem
19. R. Holdert, Hulshorst
20. Gemeente Brummen, Brummen
21. Hengelsport Federatie Midden Nederland, Zevenaar
22. Bestuur Gelders Particulier Grondbezit, Veenendaal
23. Gemeente Doetinchem, Doetinchem
24. Familie Van den Berg, Olburgen
25. J. Godziejewski-Esselink, Utrecht
26. H.V. de Fremery, Rotterdam
27. Gemeente Rheden, De Steeg
28. M. Jonker-Peters, Scherpenzeel
29. Waterschap Vallei Eem, Leusden
30. G.J. Smalbraak, Houten
31. Gemeente Elburg, Elburg
32. J.H.B. Boeijink, J.H.E. den Besten-Boeijink, Winterswijk/Ratum en D.E. Boeijink, Wageningen
33. Maatschap A.J. en J.W. Breukink, Brummen
34. Landgoed Middachten, De Steeg
35. Deichverband Bislich-Landgrenze, Emmerich am Rhein
36. Gemeente Rijnwaarden, Lobith
37. Friesland Campina, Meppel
38. Watersportverband, Nieuwegein
39. VON-NCW, Den Haag
40. HISWA Vereniging, Driebergen
41. InterProvinciale Organisatie Sportvisserij, Uitgeest
42. A.J. ten Dolle, Winterswijk-Meddo
43. Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, Den Haag
44. RGV Holding B.V. Arnhem
45. LTO Noord, Deventer
46. Rentmeester Korevaar, Ellecom
47. Gemeente Zutphen, Zutphen
48. Gemeente Geldermalsen, Geldermalsen
49. G. Bouw, Barneveld
50. H. van Steenis, Wadenoijen
51. Landgoed Tongeren, Maarn
52. A.T.M. Hoitink en M.J.B. Hoitink-Kasteel, Ruurlo
53. Melkveebedrijf Bus, Zevenaar
54. J.M. te Lintem, Winterswijk-Ratum
55. Gemeente Renkum, Oosterbeek
56. Van Landschot, Nannenga Naus Rentmeesters namens Stichting Sandberg van Leuvenum, Leur
57. Familie Wolsink, Ruurlo
58. A. van Wijhe, Oosterwolde
59. T. Nieuwenhuis, Oud-Zevenaar
60. Gemeente Winterswijk, Team Nationaal Landschap, Winterswijk
61. J.A.M. van Oers, Amsterdam
62. ir. A. Arfman en H.J. Arfman, Vorden
63. SER Gelderland, Arnhem
64. Gemeente West Maas en Waal, Beneden-Leeuwen
65. M.R. van Lee
66. J. van Manen en E.F.J. van Manen-Maassen, Elst
67. J.A.J. Blom, Brummen
68. Lichtveld Buis & Partners namens Gieterij Doesburg, Nieuwegein
69. E. Schilling
70. D. van Herwaarden, Asperen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Vierde Waterhuishoudingsplan Gelderland (2009 – 2015)

In 2009 worden alle waterplannen van het rijk, provincies, waterschappen en gemeenten (gedeeltelijk) herzien. De waterplannen geven onder andere invulling aan het waterbeleid op Europees en rijksniveau, zoals de Kaderrichtlijn Water en het Nationaal Bestuursakkoord Water. De Provincie Gelderland stelt een nieuw Water(huishoudings)plan vast voor de periode 2009-2015. Ter ondersteuning van de besluitvorming wordt de plan-m.e.r.-procedure gevolgd.

ISBN: 978-90-421- 2657-2

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

